

Çocuk cinayetleri: Toplumsal tepkiler, psikososyal etkenler ve koruyucu önlemler

Herdem Aslan Genc¹

¹Doç. Dr., Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye
<https://orcid.org/0000-0002-1130-999X>

Çocuk cinayetleri, yoğun keder, öfke ve adalet talebiyle şekillenen çok güçlü bir kamuoyu tepkisine yol açar. Bir çocuğun hayatının bu şekilde son bulması, çocukluğun masumiyet ve korunma ihtiyacına dair toplumsal kabullerin tam anlamıyla bir ihlali olarak görülür (1). Bu tür olaylar, toplumda derin bir sarsıntı yaratır ve özellikle ebeveynler arasında savunmasızlık ve korku hislerine neden olur. Bu kolektif üzüntü ve öfke genellikle anma törenleri ve sosyal medya kampanyaları gibi yollarla ifade edilirken bu tepkilerin adalet noktasında karşılıksız kalması toplumdaki 'ahlaki incinmişlik' duygusunu derinleştiriyor (2). Bu süreçlerde medyanın da dahil olması, tepkilerin boyutunu artırırken, aynı zamanda sistemsal değişim gerekliliği konusunda da farkındalık yaratır.

Suçluya yönelik şiddetli bir öfke söz konusu olurken, aynı zamanda çocuğu koruyamayan okullar, sosyal hizmetler ve kolluk kuvvetleri gibi kurumlara karşı da bir tepki gelişir. "Bu nasıl olabilir?" sorusu, hesap verme sorumluluğu ve adalet arayışını tetikler. Çocuğun korunması konusunda başarısız olan kurumlar sorgulanır ve bu süreç reform taleplerini güçlendirir.

Çocuk cinayetlerine verilen tepkiler, zamanla ve kültüre göre değişiklik gösterse de toplumsal refleks genellikle keder ve adalet arayışı etrafında şekillenir. Erasmus Darwin'in 1767'deki, bir çocuğu öldüren bir kimsenin 'en insanlık dışı suç'u işlediği söylemi toplumsal tepki içinde bugün de kendini gösterir (3). Çocuk cinayetlerinin medyada ele alınış biçimleri incelendiğinde görülmüştür ki

DOI: 10.5505/kpd.2024.93357

Cite this article as: Aslan Genc H. Child murders: Social responses, psychosocial factors, and safeguarding measures. Turkish J Clin Psych 2024; 27: 183-186

The arrival date of article: 19.09.2024, Acceptance date publication: 20.09.2024

Turkish J Clinical Psychiatry 2024;27:183-186

1990'lara kadar çocuk cinayetlerine verilen tepkiler daha çok pasif ve birebir suçluyu hedef alan bir şekilde kalırken, bu dönemden sonra suçlulara karşı protestolar, yasal değişiklik talepleri ve sivil toplum örgütlerinin oluşumu gibi aktif tepkiler ön plana çıkmıştır (4). Medya, suçun bireysel bir sorun olmaktan çıkıp toplumsal sorumluluğun da tartışılmaya başlanmasına katkıda bulunmuştur. Toplum, bu suçların yalnızca suçluların değil, aynı zamanda toplumsal yapının bir yansıması olduğu ve sistemlerin çocukları korumak konusunda yetersizliği konusunda daha bilinçli hale gelmiştir (5).

Medya ve sosyal medya, çocuk cinayetlerine verilen tepkilerin şekillenmesinde büyük bir role sahiptir. Olayların medyada ele alınış biçimi, kişisel hikayelerin ön plana çıkarılması ve duygusal öğelerin yoğun şekilde kullanılması, kurbanla kamuoyu arasında güçlü bir bağ kurulması ile sonuçlanır. Görsel materyallerin yaygın kullanımı ve duygusal içeriklerin öne çıkarılması ile birlikte kamuoyunun duygusal tepkileri artabilir. Medyanın bu rolü zaman zaman bir panik haline neden olur; ancak, bu tepkiler aynı zamanda sistemsal değişim ihtiyacı konusunda farkındalığı arttırabilir ve koruyucu yasal düzenlemelerin oluşmasına da katkı sağlayabilir. Örneğin, Birleşik Krallık'ta Victoria Climbié'nin ölümü ve ardından gelen Laming Soruşturması, bu trajediyi sistemin eksikliği üzerinden ele almış ve çocuk hizmetlerinin organizasyonu ve sunumunda radikal değişikliklere gidilmesine yol açmıştır (6). Benzer şekilde Amerika Birleşik Devletleri'nde Karen Yasası'nın

kabul edilmesi ve bu sayede cinsel saldırı suçları işleyen hükümlülerin şartlı tahliye koşullarının sıkılaştırılması bu toplumsal tepkilerin sonuçlarıdır (7).

Çocuk cinayetleri, genellikle geniş çaplı reform taleplerini tetikler. Okullar, sosyal hizmetler ve kolluk kuvvetleri gibi kurumların hesap verebilirliği sorgulanır ve daha güçlü çocuk koruma yasalarına ihtiyaç duyulduğu açıkça ortaya çıkar. Bu tür olaylar, yoksulluk, akıl sağlığı sorunları ve şiddet gibi daha geniş toplumsal meselelerin tartışılmasına da yol açar. Kamuoyu, gelecekte benzer trajedilerin yaşanmaması için kapsamlı önlemler alınmasını talep eder. Bu tepkiler, toplumun en savunmasız üyelerini koruma konusundaki derin inancını yansıtır.

Çocukların korunması ve güvenliğinin sağlanmasının önemi vurgulandıkça, risk altındaki çocukların değerlendirilmesi ve izlenmesi, çocuk cinayetlerinin arka planındaki sosyolojik, psikolojik ve sistemsel etkenlerin tanınması daha önemli hale gelmektedir (8). Bu konudaki kısıtlı veriler göstermektedir ki; çoğu çocuk, ebeveynleri ya da ebeveyn yerine geçenler tarafından öldürülmektedir; bu nedenle çocuk cinayetleri ağırlıklı olarak 'aile içi' bir olgu olarak tanımlanabilir (9). Aile içi çocuk cinayetlerine dair klinik, sosyolojik ve demografik çalışmalar oldukça sınırlıdır. Finlandiya'da 1970-1994 yılları arasında aile içinde gerçekleşen çocuk cinayetlerinin incelendiği bir çalışmada, kurbanların %60'ı erkek (n=42) ve %40'ı kız (n=28) olduğu görülmüştür (10). Çocukların yaklaşık %40'ı 1 yaşından önce, %80'i ise 5 yaşından önce öldürülmüş; suçluların %60'ı anne, %40'ı ise baba ya da üvey baba olarak belirlenmiştir. En sık görülen saldırı yöntemleri darp, suda boğma ve boğaz sıkma olup, öldürülen çocuklardan birçoğu daha önce istismara uğramıştır. Özellikle bebek öldürme vakalarında anneler daha baskınken, intihar-cinayet vakalarında babaların ağırlığı dikkat çekmektedir (10).

Çocuğa yabancı kişiler tarafından işlenen çocuk cinayetleri oldukça nadirdir. Yabancı bir birey tarafından gerçekleştirilen çocuk cinayetlerine yönelik bir incelemede 1992 ile 2000 yılları arasında

yılda ortalama yedi çocuğun, çoğunlukla cinsel amaçlı saldırılarla ve genellikle erkekler tarafından bu şekilde öldürüldüğü tespit edilmiştir (11).

Çocuk cinayetleri işleyenlerin geçmiş yaşantılarına bakıldığında, üç ana tema ortaya çıkmaktadır: Psikolojik zorluklar, yaşam boyu ilişki kurmakta sıkıntı yaşanması ve sosyal izolasyon. Tüm bu temalar arasında karmaşık ve etkileşimli süreçler olduğu düşünülmektedir. Ancak gelişimsel deneyimler ve bağlanma ile ilgili bozukluklar cinayetlerin temel öncüllerinden biri olarak öne sürülmektedir (1). Ayrıca, yapılan çalışmalar çocuk cinayetleri ile erişkin cinayetleri arasında bir eşgüdüm olmadığını göstermiş, bu bulgu çocuk ve erişkin cinayetlerinin farklı etiyojilere sahip olması olasılığı üzerinden tartışılmıştır (12, 13). Çocuk istismarı ve cinayetlerine yönelik sosyokültürel bakış açısı ise ekonomik stres, sosyal dezorganizasyon, şiddet kültürü ve sosyal izolasyon üzerine temellendirilmiştir (14). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ekonomik koşulların da çocuk istismarıyla bağlantılı olduğu, kadınların toplumsal rollere eşit katılımının sağlanması ve ekonomik önlemlerin bu tür trajedilerin önlenmesinde etkili olabileceği savunulmaktadır. Bu bağlamda aile stresi, kadının toplumsal statüsü ve şiddet kültürü gibi faktörlerin çocuk cinayetlerine etkisi tüm yaş gruplarında geçerliliğini korumaktadır (15).

Ülkemizde çocuk cinayetlerinde saldırganın özelliklerinin incelendiği bilimsel çalışmalar anne ve babalar tarafından gerçekleştirilen, filisid tanımına uygun olguların incelendiği çalışmalar ile kısıtlıdır. Hem anne hem de babaların saldırgan konumunda olduğu, 2014-2023 yılları arasında gerçekleşen filisid olgularının incelendiği güncel bir çalışma sonucunda anneler için risk etkenleri depresyon, işsizlik, genç yaş, bekarlık durumu ve istenmeyen bir gebelik olarak belirlenmiştir. Babalar için risk etkenleri ise boşanmış veya boşanma sürecinde olma, düşük eğitim seviyesi, kişilik bozukluğu tanısı almış olmak ve ateşli silahlara erişimi olmak olarak öne çıkmıştır (16). 1995-2000 yılları arasında gerçekleştirilen filisid olgularının incelendiği bir başka çalışmanın sonucunda ebeveynlerin yarısının işsiz olduğu ve okur yazar olmadığı belirlenmiştir (1).

Çocuk cinayetleri sonrasında ortaya çıkan kamuoyu tepkisi, medyada ele alınış şekli ve hem toplumsal hem de bireysel risk etkenlerinin incelendiği bilimsel çalışmalara bakıldığında ebeveynlerin eğitim seviyesinin artması, ruh sağlığı konusunda toplumsal farkındalığın artırılması, doğum sonrası dönemi de kapsayacak şekilde kadın ruh sağlığı hizmetlerinin desteklenmesi, özellikle risk altındaki çocuklara yönelik koruyucu düzenlemelerin yapılması ve bundan sorumlu kurumlar arasındaki iletişimin güçlü olması çocuk cinayetlerinin önüne geçmek için alınabilecek koruyucu önlemler arasında yer almaktadır. Toplumsal düzeyde alınabilecek önlemler şiddet kültüründen uzaklaşılması, kadının toplumda eşit koşullarda yer alması, ekonomik stres altındaki ailelerin desteklenmesi, ebeveyn stresine yönelik danışmanlık programları verilmesi şeklindedir. Çocuk cinayetleri sonrası ortaya çıkan kamuoyu tepkisinin şeffaf ve adil yargılama süreçleri ve suçlu ve sorumlulara yönelik caydırıcı yaptırımlar ile yatıştırılması ileriye dönük umut ve güven algısını destekleyecektir.

Yazışma Adresi: Doç. Dr., Herdem Aslan Genç, Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı, İstanbul, Turkey, Türkiye
heaslan@ku.edu.tr

KAYNAKLAR

1. Stroud J. A psychosocial analysis of child homicide. *Critical Social Policy*. 2008 Nov;28(4):482-505.
2. Birgün Gazetesi. Yankı Yazgan. <https://www.birgun.net/profil/yanki-yazgan-250> Erişim tarihi: 19.09.2024
3. King-Hele DG, editor. *The Letters of Erasmus Darwin*. Cambridge University Press; 1981.
4. Jewkes Y, Linnemann T. *Media and Crime in the US*. sage Publications; 2017 Jul 27. Pp. 2015-352
5. Wardle C. "IT COULD HAPPEN TO YOU" The move towards "personal" and "societal" narratives in newspaper coverage of child murder, 1930–2000. *Journalism Studies*. 2006 Aug 1;7(4):515-33.
6. Community Care. <https://www.communitycare.co.uk/2024/04/11/the-victoria-climbie-inquiry-chair-reflects-on-social-work-21-years-on/> Erişim tarihi: 19.09.2024
7. Northeast Times. <https://northeasttimes.com/2018/07/12/bill-aims-to-combat-sexually-violent-predators/>. Erişim tarihi: 19.09.2024
8. Parton N. 'Every Child Matters': The shift to prevention whilst strengthening protection in children's services in England. *Children and youth services review*. 2006 Aug 1;28(8):976-92.
9. Somander LK, Rammer LM. Intra-and extrafamilial child homicide in Sweden 1971–1980. *Child Abuse & Neglect*. 1991 Jan 1;15(1-2):45-55.
10. Vanamo T, Kauppi A, Karkola K, Merikanto J, Räsänen E. Intra-familial child homicide in Finland 1970–1994: incidence, causes of death and demographic characteristics. *Forensic science international*. 2001 Apr 1;117(3):199-204.
11. Stroud J, Pritchard C. Child homicide, psychiatric disorder and dangerousness: A review and an empirical approach. *British Journal of Social Work*. 2001 Apr 1;31(2):249-69.
12. Christoffel KK, Liu K. Homicide death rates in childhood in 23 developed countries: US rates atypically high. *Child abuse & neglect*. 1983 Jan 1;7(3):339-45.
13. Christoffel KK, Liu K, Stamler J. Epidemiology of fatal child abuse: International mortality data. *Journal of Chronic Diseases*. 1981 Jan 1;34(2-3):57-64.
14. Fiala R, LaFree G. Cross-national determinants of child homicide. *American Sociological Review*. 1988 Jun 1:432-45.
15. Briggs CM, Cutright P. Structural and cultural determinants of child homicide: a cross-national analysis. *Violence and Victims*. 1994 Apr 1;9(1):3.
16. Özcanlı T, Okur İ, Aksoy Poyraz C, Kocabaşoğlu N, Aslyüksek H. Patterns in paternal and maternal filicide: A comparative analysis of filicide cases in Turkey. *Journal of Forensic Sciences*. 2024. In press.
17. Karakus M, Ince H, Ince N, Arican N, Sozen S. Filicide cases in Turkey, 1995-2000. *Croatian medical journal*. 2003 Oct 1;44(5):592-5.